Nr 255.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter; given Stockholms slott den 16 april 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att till förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter i huvudsaklig överensstämmelse med de i berörda statsrådsprotokoll angivna grunder på *extra stat* under sjunde huvudtiteln för år 1918 bevilja ett förslagsanslag, högst ..... kronor 49,487, med rätt för Kungl. Maj:t att redan innevarande år därav disponera 8,607 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Conrad Carleson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 april 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÅRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Carleson anförde vidare:

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i den till 1916 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen, punkt 49 under sjunde huvudtiteln, har riksdagen till förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder på extra stat för år 1917 anvisat ett anslag av 20,350 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1916 därav disponera 1,950 kronor.

Beträffande användningen av det sålunda anvisade anslaget har Kungl. Maj:t i nådigt brev den 12 maj 1916, bland annat, förordnat, *att* hos kontrollstyrelsen skulle anställas *dels* under år 1917 en *extra förste aktuarie,* vilken skulle hava att, med enahanda befogenhet och ansvar som ordinarie ledamot, såsom extra ledamot handlägga ärenden rörande kontrollen över försäljningen av brännvin och att beträffande

sådana ärenden ansvara för uppsättande av konceptexpeditioner, samt en *extra aktuarie,* vilken det skulle åligga att biträda den extra förste aktuarien vid utförandet av hans tjänsteåligganden samt att, i den mån sådant uppdroges åt honom, jämväl i övrigt biträda med inom ämbetsverket förekommande göromål, särskilt vid utarbetandet av den statistiska berättelsen, i vad den avsåge brännvinsförsäljningen, *dels ock* under tiden från och med den 1 juli 1916 intill utgången av år 1917 en *extra inspektör,* vilken det skulle åligga att enligt de närmare bestämmelser, som styrelsen meddelade, inspektera brännvinsförsäljningsbolagen och biträda extra förste aktuarien vid utförandet av hans tjänsteåligganden samt att, i den mån det uppdroges åt extra inspektören, i övrigt biträda med inom ämbetsverket förekommande göromål, *att* i arvoden till ifrågavarande extra tjänstemän skulle utgå, för helt år räknat, till den extra förste aktuarien 5,600 kronor, därav 1,800 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar, samt till envar av den extra aktuarien och den extra inspektören 3,900 kronor, därav 1,500 kronor skulle räknas såsom tjänstgöringspenningar, *att* för ifrågavarande extra tjänstemän skulle i huvudsak i tillämpliga delar gälla de genom kungörelsen den 22 oktober 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1910 års början för ämbetsverket fastställda avlöningsförmåner, *att* vad i avseende å ämbetsresa av överingenjör funnes stadgat i 11 § av gällande instruktion för ämbetsverket eller eljest blivit förordnat finge tillämpas jämväl beträffande den extra förste aktuarien, *att* den extra förste aktuarien och den extra inspektören finge för ämbetsresa åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning, den förre enligt tredje, den senare enligt fjärde klassen i gällande resereglemente, *att* i övrigt nämnda instruktion skulle i tillämpliga delar ländа till efterrättelse för ifrågavarande extra tjänstemän, *samt att* under år 1917 finge utgå såsom vikariatsersättningar under semester för den extra förste aktuarien högst 225 kronor samt för envar av den extra aktuarien och den extra inspektören högst 125 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i omförmälda nådiga brev förordnat, *att* tillsvidare under den tid, medel för ändamålet bleve beviljade, vid kontrollstyrelsens sida skulle finnas särskilda, av Kungl. Maj:t förordnade sakkunniga till det antal, Kungl. Maj:t bestämde, med uppgift att avgiva yttranden och förslag ej mindre angående meddelande av föreskrifter i avseende å inköp av, försäljningspris för samt alkoholstyrka hos brännvin samt i fråga om räkenskapers förande inom brännvinsförsäljningsbolagen ävensom i avseende å dessa bolags förvaltning i övrigt, än även beträffande övriga av kontrollstyrelsen till

dem hänskjutna frågor; och skulle det därjämte, efter anmodan av överdirektören, åligga sakkunnig att beträffande ärende, vari han ägde speciell sakkunskap, tillhandagå styrelsen med särskild utredning eller dylikt arbete, *att* sakkunnig, som efter kallelse inställde sig hos kontrollstyrelsen, skulle äga att för de dagar, han deltoge i utredning och behandling av ärende hos styrelsen, åtnjuta arvode av tio kronor om dagen, *att*, därest åt sakkunnig anförtroddes särskild utredning eller annat mera omfattande arbete, han skulle — utöver den honom för inställelse hos kontrollstyrelsen tillkommande gottgörelse, där sådan inställelse påfordrades — erhålla den ersättning, som för varje fall bestämdes av styrelsen, dock ej mer än femtio kronor för ett och samma ärende, *samt att* sakkunnig, som ej vore bosatt i Stockholm eller i dess omedelbara närhet eller därstädes uppehölle sig på grund av annat allmänt uppdrag, skulle åtnjuta ej mindre resekostnads- och traktamentsersättning för av uppdraget föranledda resor, än även traktamentsersättning under vistelsen i Stockholm, allt enligt tredje klassen i resereglementet, därest han icke eljest vore till gottgörelse efter högre klass berättigad.

Genom nådigt brev den 30 juni 1915 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att, där ej för särskilt fall av chefen för finansdepartementet annorlunda bestämdes, skulle tillsvidare inom kontrollstyrelsen uppsättas förslag till expeditioner i sådana på Kungl. Maj:ts prövning och avgörande ankommande mål och ärenden, med vilkas beredande till underdånig föredragning överdirektören eller ledamot jämlikt 6 § av den för ämbetsverket gällande instruktion biträtt.

Erinras må, att Kungl. Maj:t den 1 december 1916 fastställt instruktion för kontrollstyrelsen i dess egenskap av uppsiktsmyndighet över brännvinsförsäljningsbolagen. Enligt denna instruktion skall nyssnämnda uppsättning av expeditioner åligga den extra aktuarien.

I skrivelse den 31 januari 1917 har nu kontrollstyrelsen, efter att hava redogjort för de av mig ovan angivna förhållandena, vidare anfört följande:

Kontrollstyrelsen.

»Då nu kontrollstyrelsen övergår att yttra sig beträffande förstärkningen av styrelsens arbetskrafter för år 1918, vill styrelsen till en början erinra därom, att förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter första gången beviljades av 1915 års riksdag och föranleddes av den utvidgning av kontrollstyrelsens befogenhet, som ägde rum genom förordningen den 3 juni 1915 om ändrad lydelse av 15 § 1, 3, 4, 5, 8 och 9 mom. samt 17 § 2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin. Under den förberedande behandlingen av ifrågavarande författningsändring framhöll kontrollstyrelsen i sitt underdåniga utlåtande

av den 11 februari 1915, att ej mindre den befogenhet, som blivit tillagd styrelsen genom förordningen den 18 juli 1913 och som innebär, att kontrollstyrelsen skulle besluta om ansvarsfrihet för bolagen, än även den för det dåvarande ifrågasatta befogenheten, att styrelsen skulle få överinseendet över bolagens ekonomiska förvaltning, krävde en förstärkning av styrelsens arbetskrafter, så att styrelsen skulle kunna på ett effektivt sätt tillvarataga statens intresse att å brännvinshandeln uppkommande vinst så oavkortad som möjligt tillfölle staten. Någon tids erfarenhet vore emellertid nödvändig, innan personalbehovet kunde på ett mera definitivt sätt bestämmas, och styrelsen ansåg därför, dels att den för arbetskrafternas förstärkning erforderliga anslagsökningen skulle anvisas att utgå allenast på *extra stat*, dels att anslagsäskandet skulle begränsas till vad som under alla förhållanden kunde anses vara oundgängligen erforderligt. I överensstämmelse med vad kontrollstyrelsen föreslagit äskade Kungl. Maj:t (genom propositionen 82/1915, avlåten den 19 mars 1915) av riksdagen anslag till förstärkning av styrelsens arbetskrafter med 19,500 kronor, varav 6,500 kronor voro avsedda för senare hälften av år 1915 och 13,000 kronor för år 1916. Av årsanslaget voro 5,600 kronor avsedda för en extra ledamot, 3,900 kronor för en biträdande tjänsteman, 1,050 kronor för ersättning till sakkunniga, 2,100 kronor för extra biträden, renskrivning m. m. samt 350 kronor till vikariatsersättningar. Riksdagen beviljade de av Kungl. Maj:t äskade beloppen.

Då kontrollstyrelsen i underdånig skrivelse den 14 december 1915 gjorde framställning om förstärkning av styrelsens arbetskrafter under år 1917, hade kontrollstyrelsen i sin egenskap av uppsiktsmyndighet över brännvinsförsäljningsbolagen varit i verksamhet allenast under en tid av 5 $^1/_2$ månader. Under denna tid hade det emellertid redan visat sig, att det av 1915 års riksdag beviljade anslaget till förstärkning av styrelsens arbetskrafter varit för knappt. I berörda framställning erinrade styrelsen, att genom särskilt beslut vid 1915 års riksdag beträffande obligatoriskt genomförande av s. k. individuell kontroll vid utminuteringen av brännvin kontrollstyrelsen ifråga om kontrollen över brännvinsförsäljningen erhållit nya och betydande uppgifter utöver den befogenhet, för vilken förstärkningen av arbetskrafterna beviljats. Genom förordningen den 8 juni 1915 hade nämligen kontrollstyrelsen tillagts befogenhet att

a) handlägga frågor om godkännande dels av grunderna för bolagens föreskrifter i fråga om kontrollen vid utminuteringen av brännvin, dels av ändringar i berörda grunder,

b) verkställa indelning av riket i kontrollområden och vidtaga de jämkningar i denna indelning, som av förhållandena betingas,

c) utfärda föreskrifter om medgivande för person att verkställa inköp av brännvin inom annat kontrollområde, än där han är boende,

d) pröva hos styrelsen anförda besvär från person, som förmenar, att bolag obehörigen vägrat att till honom utminutera brännvin, eller lämna honom medgivande att verkställa inköp hos bolag inom annat kontrollområde, än där han är boende,

e) pröva besvär över av bolag beträffande ämne, varom det tillkommer kontrollstyrelsen att meddela föreskrift, vidtagen åtgärd, som kränker klagandens enskilda rätt eller strider mot förordningens syfte, samt

f) företaga granskning av den förteckning, som vid varje års slut skall till kontrollstyrelsen överlämnas beträffande till riket infört brännvin.

I den förenämnda framställningen av den 14 december 1915 ingick kontrollstyrelsen närmare på arbetsprogrammet för åren 1916 och 1917 och gjorde gällande, att arbetsbördan skulle under dessa år bliva högst betydande i fråga om sådana uppgifter, som oundgängligen måste tillgodoses. För den viktiga uppgiften att utöva överinseendet över brännvinsförsäljningsbolagen genom inspektioner fanns inom styrelsen ingen arbetskraft övrig, och med hänsyn till behövligheten av dylika inspektioner anhöll styrelsen om anslag till en extra tjänsteman (inspektör) med ett arvode av 3,900 kronor för år, därav 1,500 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar. Vidare anhöll styrelsen, att anslaget till extra biträden, renskrivning m. m. skulle höjas med 1,000 kronor till 3,100 kronor, anslaget till sakkunniga med 375 kronor till 1,425 kronor, anslaget till vikariatsersättningar med 125 kronor till 475 kronor samt att anslag med 1,950 kronor skulle anvisas att utgå under år 1916 till arvode åt innehavaren av den föreslagna inspektörsbefattningen, vilken befattning vore strängt av behovet påkallad redan under sistnämnda år.

I enlighet med kontrollstyrelsens framställning äskade Kungl. Maj:t i 1916 års statsverksproposition å extra stat för år 1917 till förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter ett anslag av 20,350 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan år 1916 därav disponera 1,950 kronor. Riksdagen biföll, vad Kungl. Maj:t äskat.

Sedan kontrollstyrelsen nu under något mera än 1 ½ år varit uppsiktsmyndighet över brännvinsförsäljningsbolagen, har större erfarenhet vunnits i fråga om omfattningen av det härmed förenade arbetet. En föreställning om arbetsbördans omfattning och tillväxt erhålles av nedanstående tablå.

	1915	1916
Antal inkomna skrivelser	568	1,081
» avgjorda mål och ärenden	530	977
» utgående skrivelser	378	1,234

Antalet inkomna och utgående skrivelser äro uppgivna enligt diariet. Då inkomna skrivelser av likartat innehåll, såsom statistiska uppgifter och dylikt, äro förda på ett s. k. samlingsnummer, är antalet skrivelser, som verkligen inkommit och belastat expeditionen, mångdubbelt större än det i tabellen uppgivna antalet. Samma förhållande råder i fråga om de utgående skrivelserna. Enär på ett och samma diarienummer kan hava förts skrivelser av likartat eller ungefär likartat innehåll till flere personer, är det av de utgående skrivelserna föranledda antalet expeditioner mångdubbelt större eller år 1915 3,034 stycken och 1916 8,115 stycken. Antalet mål och ärenden äro redovisade enligt föredragningslistan.

Under år 1916 har styrelsens verksamhet befunnit sig i en fortgående stegring och denna stegring torde av allt att döma ännu komma att fortsätta. Under tiden 1—24 januari innevarande år har sålunda antalet enligt föredragningslistan handlagda mål och ärenden uppgått till 231 stycken.

Givet är, att den ökade arbetsbördan medfört en ökad balans av ärenden, vilken, trots ansenligt övertidsarbete, som av vissa tjänstemän fått utföras under så gott som hela året, icke kunnat undvikas.

Den ökade arbetsbördan torde delvis stå i samband med de nu rådande extra-

ordinära förhållandena, men också i hög grad bero ej mindre på de nya arbetsuppgifter, som av 1916 års riksdag tillagts kontrollstyrelsen, än även på det närmare utförandet under år 1916 av kontrollstyrelsens uppgift att utöva överinseendet över brännvinsförsäljningsbolagen.

Den på grund av rådande kristid ökade arbetsbördan har föranlett, att viktiga ordinarie arbetsuppgifter måst skjutas på framtiden. Sålunda har den statistiska bearbetningen av brännvinsförsäljningens omfattning och ekonomiska förhållanden måst uppskjutas. Den sista publicerade berättelsen angående brännvinsförsäljningen i riket avser år 1913. För åren 1914 och 1915 föreligger erforderligt statistiskt material, men bearbetningen av detsamma har endast ofullständigt kunnat äga rum.

Genom beslut vid 1916 års riksdag har kontrollstyrelsen erhållit följande nya uppgifter:

a) att granska och sammanställa månatliga uppgifter rörande influten spirituosaaccis,

b) att meddela tillstånd att införa brännvin till riket, samt

c) att utfärda bevis för uppläggande av brännvin å tullnederlag eller transitupplag ävensom för omedelbar transitförsändning av sådan vara.

Genom kungörelsen den 3 november 1916 angående vissa inskränkningar i detaljhandeln med brännvin samt försäljningen av vin eller öl har Kungl. Maj:t, bland annat, stadgat, att till avsalu må förskäring av vin med brännvin icke äga rum annat än efter tillstånd, som meddelats av kontrollstyrelsen.

Särskilt torde granskningen och sammanställningen av uppgifterna om influten spirituosaaccis samt behandlingen av frågor om förskäringstillstånd komma att taga åtskillig tid i anspråk.

Vidkommande slutligen den ökade arbetsbörda, som uppkommit genom det närmare utförandet under år 1916 av kontrollstyrelsens uppgift att utöva överinseendet över brännvinsförsäljningsbolagen, vill styrelsen framhålla, att, i den mån styrelsen genom särskilda föreskrifter reglerar det ena området efter det andra av brännvinsförsäljningsbolagens verksamhet och därigenom också sättes i tillfälle att kontrollera denna verksamhet, desto mera ökas det löpande arbetet inom styrelsen. Antalet såväl muntliga som skriftliga förfrågningar har sålunda varit i ständigt stigande och medfört en högst väsentlig arbetsbörda. Och förfrågningar beträffande spörsmål, som sammanhänga med brännvinsförsäljningen, framställas icke allenast av brännvinsförsäljningsbolagen utan även av allmänheten. I den mån det blivit känt, att kontrollstyrelsen har överinseendet över brännvinsförsäljningsbolagen, har allmänheten också börjat vända sig till styrelsen med klagomål i olika avseenden. Antalet under år 1916 avgjorda besvär jämlikt 15 § 10 mom. brännvinsförsäljningsförordningen har varit 112 stycken. Den under senare hälften av år 1916 påbörjade inspektionsverksamheten har föranlett styrelsen till att i många fall ingripa och lämna bolagen föreskrifter i olika avseenden. Detta har fört med sig en skriftväxling av ej ringa omfattning. Under innevarande år torde denna sida av styrelsens verksamhet än ytterligare komma att förorsaka en ökning av arbetsbördan.

Enligt styrelsens mening äro därför de förefintliga arbetskrafterna alldeles otillräckliga för de nuvarande uppgifterna och ännu mera för de uppgifter, som skola handhavas av styrelsen under nästkommande år.

En ytterligare förstärkning av arbetskrafterna har visat sig erforderlig i följande avseenden.

Den å extra förste aktuarien vilande föredragningsskyldigheten är såsom de förut lämnade arbetsuppgifterna giva vid handen av synnerligt stor omfattning. Till biträden vid beredning av ärenden och uppsättning av konceptexpeditioner har han haft dels extra aktuarien, dels för det statistiska arbetet en amanuens, dels ock under senare hälften av år 1916 extra inspektören, i den mån inspektionsverksamheten därtill lämnat tillfälle. Dessa arbetskrafter hava emellertid icke på långt när räckt till. Enär registreringsskyldigheten beträffande brännvinsförsäljningsärenden åligger extra aktuarien — denna skyldighet är numera så omfattande, att under juni månad 1916 en amanuens och under innevarande januari månad ytterligare en amanuens måst tillsvidare anställas för att biträda extra aktuarien härutinnan — samt vidare åt extra aktuarien, för att lätta extra förste aktuariens arbetsbörda, uppdragits att föredraga vissa besvärsärenden, har extra aktuarien i regel icke varit att påräkna såsom biträde vid övriga förekommande ärenden.

Det torde vara av vikt, att extra förste aktuarien erhåller för olika grenar av verksamheten ett tillräckligt antal biträdande tjänstemän, och har kontrollstyrelsen därför ansett erforderligt att begära anslag till ytterligare två biträdande tjänstemän, nämligen en tjänsteman för det statistiska arbetet och en tjänsteman för arbetet med brännvinsförsäljningsbolagens revision och det löpande arbetet. Vidare har utarbetande av författningar på brännvinsförsäljningens område, däri inbegripet de föreskrifter, kontrollstyrelsen utfärdat till reglerande av brännvinsförsäljningsbolagens verksamhet, i allt större omfattning måst utföras inom kontrollstyrelsen, och i den mån verksamheten ökats, har styrelsen kommit i kontakt med åtskilliga frågor av mera komplicerad juridisk innebörd. På grund härav och då dylika ärenden under år 1916 visat sig i betydande omfattning taga såväl chefens för ämbetsverket som extra förste aktuariens tid i anspråk, har styrelsen ansett sig jämväl böra begära anslag till ett biträde med särskilda juridiska kvalifikationer.

Ifråga om de olika anslagsbehoven tillåter sig kontrollstyrelsen ytterligare anföra följande.

Vad först beträffar det *statistiska arbete,* som åligger kontrollstyrelsen, må erinras därom, att styrelsen i skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet den 2 innevarande januari anhållit, att till styrelsens förfogande måtte ställas ett belopp, ej överstigande 4,000 kronor, för tillfälligt tillgodoseende av styrelsens personalbehov i vad det avser utförande av ifrågavarande arbete, däri inbegripet granskningen av deklarationerna beträffande influten spirituosaaccis.

Till stöd för denna framställning anförde kontrollstyrelsen, bland annat, följande:

'Den praktiska betydelse, som en ekonomisk statistik beträffande brännvinsförsäljningsbolagens förvaltning har för utförande av kontrollstyrelsens övriga arbetsuppgifter och som föranlett specialbearbetningar av det föreliggande materialet, framtvingar enligt kontrollstyrelsens mening, att det statistiska arbetet utan avbrott fullföljes. För detta ändamål erfordras emellertid, att detta arbete får utföras av tjänstemän, vilka uteslutande få ägna sig åt detsamma.

Enligt instruktionen den 1 december 1916 för kontrollstyrelsen i dess egenskap av uppsiktsmyndighet över brännvinsförsäljningsbolagen åligger det extra aktuarien att biträda med utarbetandet av den statistiska berättelsen över brännvinsförsälj-

ningen. Emellertid hava hans övriga arbetsuppgifter så helt och hållet lagt beslag på hans tid, att han hittills icke kunnat taga någon befattning med ifrågavarande berättelse. Det statistiska arbetet har därför uppdragits åt en amanuens, som till biträde haft ett kvinnligt räknebiträde. Såväl amanuensen som det kvinnliga biträdet hava emellertid i stor utsträckning måst tagas i anspråk för det löpande arbetet, på grund varav erforderligt statistiskt arbete i stor utsträckning måst utföras på övertid.

I avvaktan på att erforderliga anslag beviljas till förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter erfordras det enligt kontrollstyrelsens mening oundgängligen, att de statistiska arbetskrafterna inom styrelsen omedelbart förstärkas, så att kontrollstyrelsens arbete härutinnan blir tillfredsställande.

Det omedelbara behovet härav är desto mera trängande, som kontrollstyrelsen enligt 7 § i förordningen den 10 november 1916 om spirituosaaccis är skyldig att före utgången av varje månad till statskontoret avlämna uppgift å den under nästföregående månad influtna spirituosaaccisen. Ifrågavarande uppgifter vila på deklarationer, som enligt 5 och 6 §§ i nyssberörda förordning avlämnas av respektive försäljare beträffande försåld myckenhet accispliktiga drycker. Granskningen av ifrågavarande deklarationer medför ett ej ringa arbete. De deklarationer, som redan avlämnats beträffande under november månad influten accis, komma att giva anledning till ett 70-tal anmärkningsskrivelser. Då det är av synnerlig vikt, att kontrollstyrelsen vakar över efterlevnaden av förordningen om spirituosaaccis samt tillser, att accisen behörigen inbetalas, torde det vara erforderligt, att kontrollstyrelsen redan nu genom ett tillfälligt anslag, avsett att användas under första hälften av innevarande år, blir i tillfälle att sörja för det statistiska arbetets utrustande med erforderlig personal.'

Enligt styrelsens uppfattning erfordrades det en tjänsteman, som uteslutande finge ägna sig åt det statistiska arbetet och vars arvode styrelsen beräknade till 325 kronor i månaden, samt vidare tre à fyra biträden.

Genom nådigt brev den 4 januari 1917 ställde Kungl. Maj:t till kontrollstyrelsens förfogande ett belopp av högst 4,000 kronor, att i huvudsaklig överensstämmelse med de av styrelsen i skrivelsen den 2 januari 1917 angivna grunder användas till förstärkning av ämbetsverkets arbetskrafter under förra hälften av innevarande år.

För det statistiska arbetet erfordras från och med den 1 juli innevarande år en biträdande tjänsteman, som skulle hava uppsikten över arbetet, med ett årligt arvode av 3,900 kronor, varav 1,500 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar, samt ett kvinnligt räknebiträde av andra graden med ett årsarvode av 1,550 kronor och tre kvinnliga biträden av första graden med ett årsarvode av 1,150 kronor. Enär det redan nu visat sig erforderligt att låta ett av de kvinnliga biträdena utföra mera kvalificerat arbete såsom registrering av inkomna skrivelser och visst granskningsarbete, torde detta kvinnliga biträde böra erhålla ett mot den mera krävande sysselsättningen svarande arvode.

Arbetet med revisionen av brännvinsförsäljningsbolagens förvaltning har visat sig kräva mera tid än ursprungligen beräknats. Då extra förste aktuarien för detta arbete samt för det alltmera växande löpande arbetet har behov av en särskild biträdande tjänsteman från och med den 1 juli 1917, torde en särskild befattning för revisionsarbetet och det löpande arbetet böra inrättas, vars innehavare, i likhet med

övriga biträdande tjänstemän inom styrelsen, skulle erhålla i årligt arvode 3,900 kronor, varav 1,500 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Vad därefter vidkommer det härovan framhållna behovet av anslag till *ett biträde med särskilda juridiska kvalifikationer* har styrelsen icke avsett, att en särskild tjänstebefattning å extra stat skulle inrättas. Då det nuvarande behovet av ett dylikt juridiskt biträde icke är av den natur, att en tjänstemans hela tid skulle behöva tagas i anspråk, torde det icke vara erforderligt, att den person, som i förenämnda avseende skulle biträda inom styrelsen, har fast tjänstgöring såsom övriga tjänstemän. Vissa tider av året skulle han komma att i högre grad anlitas, under andra tider åter i mindre grad. Då hans tjänst kräver särskilda juridiska kvalifikationer, såsom skicklighet i lagskrivning, och hans biträde skulle påkallas vid behandling av frågor av mera komplicerad juridisk innebörd, torde det årliga arvodet för detta biträde böra beräknas till 5,000 kronor. Med sin tjänst i kontrollstyrelsen skulle han få förena annan tjänst. Då under nästkommande höst kontrollstyrelsen har att handlägga åtskilliga ärenden, som påkalla juridiskt biträde, torde arvode till dylikt biträde böra utgå från den 1 september 1917 med 1,667 kronor under år 1917.

Vidare erfordras till förstärkning av arbetskrafterna dels två kvinnliga skrivbiträden av första grad samt en extra vaktmästare, vilka för närvarande redan äro anställda och avlönas av anslaget till extra biträden, renskrivning m. m., dels ett anslag å 3,900 kronor till amanuenser, varav för närvarande två äro anställda.

För åtnjutande av de föreslagna avlöningarna böra för de föreslagna befattningshavarna å extra stat, utom för det juridiska biträdet, i tillämpliga delar gälla de för ordinarie befattningshavare hos styrelsen genom kungörelsen den 22 oktober 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1910 års början för ämbetsverket fastställda avlöningsförmåner.

I likhet med extra aktuarien och extra inspektören böra de nya biträdande tjänstemännen för det statistiska arbetet samt för revisionsarbetet och det löpande arbetet komma i åtnjutande av semester och bör tiden för densamma bestämmas till en månad. Godtages styrelsens förslag i detta hänseende, skulle till ersättning för ifrågavarande tjänstemän beräknas ett belopp av 250 kronor, motsvarande på semestertiden för dem belöpande tjänstgöringspenningar.

Ersättning till sakkunniga torde, såsom ägt rum i 1917 års stat, få beräknas till 1,425 kronor.

Till extra biträden och renskrivning torde få beräknas 250 kronor.

Den av kontrollstyrelsen föreslagna utvidgningen är alltså för år beräknad sålunda:

Arvode till en extra ledamot	kronor	5,600: —	
» » juridiskt biträde	»	5,000: —	
» » en extra aktuarie och registrator	»	3,900: —	
» » en extra inspektör	»	3,900: —	
» » en extra aktuarie för det statistiska arbetet	»	3,900: —	
» » en extra aktuarie för revisionsarbete och löpande arbete	»	3,900: —	kronor 26,200: —
		Transport	kronor 26,200: —

		Transport kronor 26,200: —
Arvode till ett extra räknebiträde av andra graden	kronor 1,550: —	
» » tre extra räknebiträden av första graden	» 3,450: —	
» » två extra skrivbiträden av första graden	» 2,300: —	
» » en extra vaktmästare	» 1,080: —	
Anslag till amanuenser	» 3,900: —	
» » sakkunniga	» 1,425: —	
Semesterersättningar	» 725: —	
Extra biträden	» 250: —	» 14,680: —
		Summa kronor 40,880: —

I överensstämmelse med vad som i allmänhet plägar vara fallet beträffande anslag av denna natur, bör styrelsen inom den äskade anslagssumman, 14,680 kronor, till vikariatsersättningar, amanuenser, extra räkne- och skrivbiträden m. m. samt ersättning åt sakkunniga äga att, utan avseende å den beräknade fördelningen mellan de nämnda anslagsposterna för därför avsedda ändamål, fritt disponera beloppet ifråga.

Då förstärkningen till kontrollstyrelsens arbetskrafter för år 1917 utgår med 18,400 kronor, uppgår den nu föreslagna ökningen till 22,480 kronor.

Såsom förut omnämnts äro de föreslagna nya befattningarna av behovet påkallade redan under senare hälften av år 1917. Den ifrågasatta utvidgningen under innevarande år skulle alltså betinga:

i arvode till ett juridiskt biträde från och med den 1 september 1917	kronor 1,667: —
» » » två biträdande tjänstemän från och med den 1 juli 1917	» 3,900: —
» » » ett räknebiträde av andra grad och tre d:o av första grad från och med den 1 juli 1917	» 2,500: —
» » » en extra vaktmästare från och med den 1 juli 1917	» 540: —
	Summa kronor 8,607: —.

Den sammanlagda kostaden för senare delen av år 1917 och för år 1918 skulle sålunda uppgå till 49,487 kronor.

Kontrollstyrelsen tillåter sig till sist att framställa förslag om ändring i de genom det tidigare återgivna nådiga brevet den 12 maj 1916 fastställda grunderna för rese- och traktamentsersättning till extra inspektören. I sin förut omnämnda underdåniga skrivelse av den 14 december 1915 om förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter för år 1917 anförde kontrollstyrelsen, bland annat, att arvodet till extra inspektören torde, så länge ledamöterna i kontrollstyrelsen äro ställda i andra lönegraden, icke kunna föreslås högre än att motsvara första gradens avlöning. Med hänsyn till att extra inspektörsbefattningen sålunda blev en första gradens tjänst, föreslog kontrollstyrelsen — ehuru icke utan tvekan — att inspektören ävensom

vikarie för honom skulle förklaras berättigade till resekostnads- och traktamentsersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente. Genom det ovan omförmälda kungl. brevet den 12 maj 1916 förklarades den extra inspektören berättigad till dylik ersättning.

Den under år 1916 vunna erfarenheten har emellertid ådagalagt, att den sålunda bestämda rese- och traktamentsersättningen är otillfredsställande och tillskyndar extra inspektören förluster. Vid resor, som utsträckts att gälla flera bolag och som sålunda tagit flera dagar i anspråk, hava resekostnaderna icke någon gång täckts genom den erhållna ersättningen.

Inspektionerna äro av synnerligen krävande natur. Enär kontrollstyrelsen allenast har en inspektör till förfogande, måste denne, för att medhinna att en gång om året besöka varje bolag, nästan ständigt befinna sig på resor över hela landet. Den ställning, han intager gent emot bolagen, synes därför påfordra, att rese- och traktamentsersättning utgår till honom efter en högre klass än vad som i allmänhet gäller för en tjänsteman i första lönegraden.

Inspektörsbefattningen har visat sig vara av allra största betydelse för utövandet av överinseendet över bolagen, och kontrollstyrelsen skulle redan nu hava föreslagit befattningens uppflyttande till andra lönegraden, om ledamöterna i styrelsen vore i en högre lönegrad. Då befattningens innehavare för närvarande alltså icke kan erhålla högre lön, torde det emellertid vara rättvist, att han *åtminstone* erhåller större rese- och traktamentsersättning än för närvarande. Enär extra inspektören framför allt har till uppgift att vara en kontrollstyrelsens överrevisor för brännvinsförsäljningsbolagen — så gott som samtliga hittills utförda inspektioner hava haft denna revisionskaraktär och ej sällan föranlett ådagaläggande av missförhållanden och rena felaktigheter, vilka brännvinsförsäljningsbolagens revisorer icke uppmärksammat — samt då dessa revisorer jämlikt 15 § 7 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen äro tillerkända ersättning efter tredje klassen i gällande resereglemente, torde extra inspektören jämväl böra komma i åtnjutande av ersättning enligt denna klass.

Kontrollstyrelsen får därför hemställa, att extra inspektören måtte förklaras berättigad till resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente.

I likhet med vad kontrollstyrelsen anfört i sina utlåtanden den 11 februari 1915 och den 14 december 1915, tillåter sig styrelsen betona, att den förstärkning av styrelsens arbetskrafter, varom styrelsen nu gjort framställning, endast är att anse som ett provisorium. Enligt styrelsens mening måste nämligen med nödvändighet, så snart det sig göra låter, företagas en fullständig omorganisation av styrelsen, därest densamma på ett tillfredsställande sätt skall fylla sina många ur statsfinansiell synpunkt viktiga uppgifter.»

Departementschefen.

På sätt kontrollstyrelsen redan erinrat, beviljades anslag till förstärkning av styrelsens arbetskrafter första gången av 1915 års riksdag för utövande av den nya befattning, som styrelsen enligt beslut vid samma riksdag skulle från och med den 1 juli 1915 komma att taga med brännvinsförsäljningsärendena. På grund härav inrättades en extra ledamots- och en extra aktuariebefattning. Av 1916 års riksdag bevil-

jades ytterligare anslag till en extra inspektörsbefattning. Genom nådigt brev den 4 januari 1917 har Kungl. Maj:t ställt till kontrollstyrelsens förfogande ett belopp av högst 4,000 kronor till förstärkning av de statistiska arbetskrafterna hos ämbetsverket intill den 1 juli 1917, och har styrelsen använt ifrågavarande belopp till arvoden åt en ledare av det statistiska arbetet samt fyra kvinnliga biträden.

För närvarande äro inom kontrollstyrelsens avdelning för brännvinsförsäljningsärenden anställda en extra ledamot och förste aktuarie, en extra aktuarie, en extra inspektör, en ledare för det statistiska arbetet, två amanuenser, fyra räknebiträden, två skrivbiträden och en extra vaktmästare. Av denna personal äro ledaren för det statistiska arbetet och fyra räknebiträden tillfälligt anställda, men bliva de enligt min mening fortfarande erforderliga för kontrollstyrelsens arbete, och torde därför arvoden anvisas för dem från och med den 1 juli 1917. Den ytterligare personalförstärkning, som kontrollstyrelsen anser behövlig, utgöres alltså av dels ett juridiskt biträde och dels en extra aktuarie för revisionsarbetet och det löpande arbetet, av vilka den förre bör tagas i anspråk från och med den 1 september detta år, den senare redan den 1 juli.

De av kontrollstyrelsen i den förut återgivna skrivelsen lämnade uppgifterna ådagalägga en betydlig ökning av arbetsbördan i olika avseenden. Detta är en naturlig följd av den fortgående utvidgning av lagstiftningen i fråga om brännvinsförsäljningen, som ägt rum genom beslut vid 1915 och 1916 års riksdagar. Härigenom har lagts i kontrollstyrelsens hand en vidsträckt befogenhet att genom föreskrifter i olika avseenden i detalj utforma de grundtankar, åt vilka lagstiftningen velat giva uttryck. Denna del av styrelsens arbete kan ännu icke på långt när anses hava nått sin avslutning. Hittills har kontrollstyrelsen meddelat föreskrifter i fråga om försäljningspris för och alkoholstyrka hos renat brännvin, beträffande inköp av brännvin samt rörande överlåtelse av utminuterings- och utskänkningsrättigheter. Ännu återstår, bland annat, dels att genom föreskrifter i olika avseenden reglera brännvinsförsäljningsbolagens förvaltning — ett synnerligen omfattande och maktpåliggande arbete — dels ock att med ledning av vunnen erfarenhet vidtaga ändringar i föreskrifter på områden, som redan blivit reglerade. Arbetet med verkställande av utredningar och uppsättande av förslag till föreskrifter åligger i första hand extra ledamoten. Emellertid har utarbetandet av de olika föreskrifterna, såsom synnerligen omfattande, i stor utsträckning tagit tiden i anspråk för såväl ämbetsverkets chef som extra ledamoten. På grund härav och då extra ledamoten, vilken närmast är ansvarig för utförandet av arbetet inom av-

delningen för brännvinsförsäljningsärenden, måste erhålla möjlighet att följa arbetet inom de olika grenarna av denna verksamhet, torde det vara av behovet påkallat, att, på sätt kontrollstyrelsen hemställt, inom ämbetsverket anställes ett biträde med särskilda juridiska kvalifikationer. Härtill kommer, att frågor om lagstiftningsåtgärder beträffande brännvinsförsäljningen kommit att i ökad omfattning beredas inom kontrollstyrelsen. Jag får därför tillstyrka uppförande på extra stat av arvode till ett juridiskt biträde.

I samband med att överinseendet över brännvinsförsäljningsbolagens förvaltning utsträckts till allt flera områden, har det löpande arbetet inom styrelsen betydligt ökats. Detta arbete ävensom arbetet med den årliga revisionen av bolagens räkenskaper och förvaltning har visat sig kräva en tjänstemans hela tid. På grund härav har jag funnit mig jämväl böra tillstyrka uppförande å extra stat av arvode till en extra aktuarie för revisionsarbete och löpande arbete.

Ej heller i övrigt har jag något att erinra mot vad kontrollstyrelsen föreslagit ifråga om förstärkningen av arbetskrafterna och härför erforderliga arvoden. I fråga om det belopp, kontrollstyrelsen begärt att redan innevarande år få för uppgivna ändamål av anslaget disponera, vill jag blott erinra därom, att, då härutinnan ej inbegripes avlöning till de två extra kvinnliga biträdena, detta har sin grund däri, att, enligt vad jag från kontrollstyrelsen inhämtat, anslaget till extra biträden, renskrivning m. m. för innevarande år härtill anses förslå.

Rörande anslagets användning torde med iakttagande av de nu föreslagna förändringarna böra i tillämpliga delar följas enahanda grunder, som fastställts för dispositionen av innevarande års anslag.

I sin förut återgivna skrivelse har kontrollstyrelsen jämväl hemställt, att extra inspektören måtte förklaras berättigad till resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente.

Över denna framställning har genom nådig remiss inhämtats utlåtande från statskontoret, som anfört följande:

»Av vad kontrollstyrelsen i förevarande framställning anfört synes framgå önskvärdheten av att åtgärder vidtagas för att den hos styrelsen anställda extra inspektören i görligaste mån hålles skadeslös för de förluster, honom torde åsamkas genom de honom anbefallda inspektionsresorna. Den av styrelsen i sådant syfte föreslagna åtgärden att uppflytta extra inspektörsbefattningen i resereglementets tredje klass synes emellertid statskontoret mindre lämplig med hänsyn till den omständigheten att, såvitt statskontoret kunnat finna, samtliga tjänster i första normallönegraden, med vilka tjänster nu ifrågavarande befattning torde böra likställas, inordnats i fjärde klassen i resereglementet och i betraktande av de konsekvenser, en dylik uppflyttning måste antagas medföra.

Statskontoret får fördenskull i underdånighet ifrågasätta, huruvida icke innehavaren av omhandlade extra inspektörsbefattning tillsvidare och intill dess han genom befattningens uppflyttande i högre tjänstegrad erhölle rätt till rese- och traktamentsersättning enligt högre klass i resereglementet kunde tilldelas ett med hänsyn till de resekostnader, som icke kunde med den enligt nämnda reglemente utgående ersättning bestridas, lämpligen avpassat årligt belopp i resepenningar. Exempelvis kunde det medgivas, att han finge för varje dag, för vilken han enligt resereglementet vore berättigad till traktamentsersättning, utöver sådant traktamente uppbära ytterligare två kronor, dock för helt år högst 500 kronor.

Därest härför erforderliga medel icke anses kunna anvisas av tillgängligt anslag, såsom anslaget till extra utgifter (VII. I. 15), torde anslag å extra stat böra för detta ändamål äskas av riksdagen.»

Såsom härav framgår, hyser statskontoret den meningen, att ett uppflyttande av den extra inspektörsbefattningen i resereglementets tredje klass skulle kunna skapa ett prejudikat med avseende å andra tjänster i första normallönegraden och ur denna synpunkt vara mindre lämpligt. En sådan fara anser jag emellertid icke föreligga. Såsom kontrollstyrelsen framhållit, är styrelsens extra inspektör i allt väsentligt att anse såsom en kontrollstyrelsens revisor för brännvinsförsäljningsbolagen. Enligt vad jag inhämtat, ägnas sålunda vid inspektionerna en ingående granskning åt bolagens förvaltning och räkenskaper. Vid flera tillfällen hava inspektioner måst företagas för att komplettera den revision, som verkställts av de jämlikt 15 § 6 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen utsedda revisorerna. I allmänhet möjliggöra inspektionerna för kontrollstyrelsen att under det löpande räkenskapsåret erhålla en kontroll över bolagens förvaltning och räkenskaper, och hava inspektionerna ofta föranlett kontrollstyrelsen att beträffande förvaltning och räkenskaper lämna föreskrifter, vilka utan inspektion endast kunnat meddelas vid beslut om ansvarsfrihet för bolagen. På grund av inspektörens ställning och arbetsuppgift synes han mig därför likställd med bolagens revisorer och torde ur denna synpunkt kunna ifrågakomma till samma rese- och traktamentsersättning, som jämlikt 15 § 7 mom. brännvinsförsäljningsförordningen är tillerkänd nyssnämnda revisorer. Om således ett dylikt uttryckligt likställande av inspektören med bolagens revisorer ifråga om rese- och traktamentsersättning enligt min uppfattning icke kan anses vara av prejudicerande natur beträffande rese- och traktamentsersättning till innehavare av tjänster i första normallönegraden, kunde det däremot befaras, att, om extra inspektören i enlighet med statskontorets förslag skulle erhålla ett visst belopp i resepenningar utöver traktamentsersättningen, en sådan anordning skulle kunna framkalla anspråk på en förhöjd traktamentsersättning i allmänhet för innehavare av tjänster i första normallönegraden. Med hänsyn härtill har

jag ansett mig böra förorda, att extra inspektören hos kontrollstyrelsen ifråga om rese- och traktamentsersättning likställes med de jämlikt 15 § 6 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen utsedda revisorer. Emellertid synes Kungl. Maj:t ej böra avgöra denna fråga, förrän riksdagens beslut i anledning av här ifrågavarande anslagsäskanden föreligger, och torde jag alltså framdeles få för Kungl. Maj:t anmäla berörda ärende.

Under erinran att i årets statsverksproposition under sjunde huvudtiteln, punkt 47, Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den särskilda proposition i ämnet, som kunde bliva riksdagen förelagd, till förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter bland de extra anslagen under samma huvudtitel för år 1918 beräkna ett belopp av 49,400 kronor, och på grund av vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t nu måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter i huvudsaklig överensstämmelse med de här ovan återgivna grunder på extra stat under sjunde huvudtiteln för år 1918 bevilja ett förslagsanslag, högst 49,487 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan innevarande år därav disponera 8,607 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle nådig proposition avlåtas till riksdagen av den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Stig Östergren.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1917.